

Gäller för: Intensivvårdsavdelning Kungälv

Innehållsansvar: Alexandra Halldin, (aleha2), Ivasjuksköterska

Godkänd av: Christina Bergqvist Grivans, (chrgr6), Överläkare

Giltig från: 2024-12-18

Giltig till: 2026-12-04

Läkemedel med arbetsmiljörisker

Revideringar i denna rutin

Uppdaterad och utvidgad referenslista.

Tillagd tabell med exempel på läkemedel där särskild hänsyn skall tas vid hanteringen.

Redaktionella ändringar.

Syfte

Att säkerställa rutiner kring hantering och handhavande av läkemedel med exponeringsrisker för personal.

Bakgrund

De vanligaste exponeringsriskerna är:

- a. lokal kontakt med hud, slemhinnor och ögon
- b. inhalation genom förångning, aerosolbildning, damning från torrampull och damm från krossade tabletter.

De läkemedel som omfattas av denna rutin kan delas in i två huvudgrupper:

1. **Läkemedel med cytotoxisk effekt**

Cytostatika (ATC-grupp L01) och en del läkemedel under ATC-grupp L02, L03, L04 samt inom J05 (virushämmande läkemedel) är cytotoxiska ämnen som vid långvarig eller enstaka extremt hög exponering kan ge ökad risk för genetiska skador eller cancer.

2. **Läkemedel med allergena effekter**

I denna grupp återfinns bland annat antibiotika (ATC-grupp J01C; **penicilliner**, ATC-grupp J01DA; **cefalosporiner**, ATC-grupp J01EE; **sulfonamider**).

Nedan följer en tabell modifierad från referens nr 6; [Läkemedel med risk för bestående toxisk effekt vid hantering, riktlinjer och råd. Region Örebro län](#). De läkemedelsgrupper som är mest frekvent förekommande

på IVA där särskild uppmärksamhet vid hantering bör finnas, är markerade med fetstil.

ATC-kod	Läkemedelsklass	Exempel på substanser / läkemedelsgrupper	Exempel på risker / skyddsåtgärder vid hantering
A02BB01, M01AB55	Prostaglandiner	misoprostol	Personal som är gravid bör inte hantera detta läkemedel.
A02BC	Protonpumpshämmare	omeprazol, esomeprazol	Kan vara hudirriterande och orsaka allergisk hudreaktion. Orsakar allvarlig ögonirritation.
B01AB, B01AC11, B01AD	Antikoagulantia	dalteparin, iloprost, alteplas, tenekteplas	Kan ge irritation i ögon och på huden. Långvarig eller upprepad kontakt kan i sällsynta fall ge upphov till allergiska reaktioner.
C01CX	Övriga hjärtstimulerande medel	levosimendan	Skadligt vid inandning och hudkontakt. Vid risk för ögonkontakt, använd ögonskydd
D01A	Svampmedel för utvärtes bruk	mikonazol, terbinafin	Överkänslighetsreaktion. Får inte komma i kontakt med ögon slemhinna.
D07AC, D07AD	Kortikosteroider grupp III och IV för utvärtes bruk	betameton, mometason, klobetasol	Kan orsaka allergisk hudreaktion. Använd skyddshandskar vid långvarig eller upprepad hudkontakt.
G02AD	Prostaglandiner	dinoproston, gemeprost, karboprost, misoprostol	Kan orsaka irritation på ögon. Undvik direktkontakt.
G04CB01	Testosteron-5-alfa-reduktashämmare	finasterid	Kvinnor ska inte hantera krossade eller brutna tabletter när de är gravid eller kan vara gravida.
J01	Antibakteriella medel för systemiskt bruk	Samtliga substanser, exempelvis penicilliner och cefalosporiner	Kan orsaka allergi eller andningssvårigheter vid inandning. Kan irritera huden och orsaka hudreaktion. Kan irritera ögonen.
J02	Antimykotika för systemiskt bruk	Samtliga substanser, exempelvis anidulafungin och amfotericin B	Kan orsaka ögonirritation, milda hudirritationer men även allergisk hudreaktion.
J04	Medel för behandling av tuberkulos	Samtliga substanser, exempelvis isoniazid och rifampicin	I mycket sällsynta fall har man rapporterat överkänslighetsreaktioner i ansiktet och händerna hos vårdpersonalen som berett och administrera infusioner.
J05	Virushämmande medel för systemiskt bruk	Samtliga substanser, exempelvis valaciclovir och aciklovir	Vid beredning och hantering bör åtgärder vidtas för att förhindra stamlösning eller beredd infusionslösning kommer i kontakt med ögon eller oskyddad hud
L04AA, L04AD, L04AX	Övriga immunsuppressiva medel	mykofenolsyra, tofacitinib, takrolimus, metotrexat	Potentiellt karcinogent och teratogent. Irriterande på ögon och hud. Kan orsaka gastrointestinala besvär. Undvik direktkontakt

Arbetsbeskrivning

IORDNINGSSTÄLLANDE

- Skall ske på avsedd bänk.
- Skyddsklädsel:
  - **Läkemedel med cytotoxisk effekt**
Plastförkläde, armskydd med mudd samt handskar.
Vid hantering av cytostatika finns mer preciserade instruktioner – se Vårdhandboken.
  - **Läkemedel med allergena effekter**
Handskar, riskmunskydd vid inhalationsläkemedel och vid uppslamning av tabletter (undvik att krossa tabletter), skyddsglasögon/visir vid risk för stänk.
- Använd slutet blandningssystem eller filterkanyl med backventil.
- Använd sked vid hantering av kapslar/tabletter.
Sätt lock på läkemedelskoppen. Överväg flytande läkemedel istället för uppslamning av tabletter i vatten.
- Tvätta av arbetsytan efter beredning med 70 % sprit.

ADMINISTRERING

- Använd handskar.
- Skyddsglasögon/visir skall användas när risk för stänk föreligger.

ÅTGÄRDER VID SPILL

- Skall omhändertas omgående, använd skyddsklädsel; handskar och munskydd. Skölj ytan först med vatten därefter normal rengöring.
- Vid spill på oskyddad hud, skölj rikligt med vatten. Vid stänk i ögon, skölj genast med rinnande vatten eller ögonspolflaska.

AVFALLSHANTERING

- Fasta former läggs bland övriga kasserade läkemedel.
- Skärande/stickande i kanylburk.
- Använd handskar vid all ovan nämnd hantering.
- Om patienten erhållit cytostatika skall särskilda åtgärder vidtas vid avfallshantering, se Vårdhandboken.
Cytostatika och/eller dess metaboliter kan utsöndras hos patienter upp till 5 dygn efter behandlingens slut i urin, tarmuttömningar, uppkastningar eller blod, men i låga koncentrationer.

Relaterad information

1. Vårdhandboken; [Läkemedelshantering/Riskbedömning av läkemedel](#)
Hämtad 2024-12-18
2. Vårdhandboken; [Läkemedelsbehandling/Cytostatika, cytotoxiska läkemedel](#) *Hämtad 2024-12-18*
3. Arbetsmiljöverkets föreskrift [AFS 2005:5](#) och [AFS 2009:6](#); ”Cytostatika och andra läkemedel med bestående toxisk effekt” *Hämtad 2024-12-17*
4. Arbetsmiljöverkets föreskrift [AFS 2007:5](#); ”Gravida och ammande arbetstagare”. *Hämtad 2024-12-17*
5. [Regional rutin för läkemedelshantering i Västra Götalandsregionen](#), giltig från 2024-09-06 till 2026-09-06. *Hämtad 2024-12-17*
6. [Läkemedel med risk för bestående toxisk effekt vid hantering, riktlinjer och råd. Region Örebro län](#). Giltig från 2024-02-06. *Hämtad 2024-12-17*

Barium id: 34 610

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Intensivvårdsavdelning Kungälv

Innehållsansvar: Alexandra Halldin, (aleha2), Ivasjuksköterska

Godkänd av: Christina Bergqvist Grivans, (chrgr6), Överläkare

Dokument-ID: SV9761-782711715-249

Version: 3.0

Giltig från: 2024-12-18

Giltig till: 2026-12-04